PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W KRAKOWIE

L.dz. RKR-61-48/05/JL- /06 Kraków, dn. 24 kwietnia 2006 r.

DECYZJA nr RKR - 20/2006

Na podstawie art. 23c ust. 1 w związku z art. 23a ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t.j. Dz.U. z 2005 r. nr 244, poz. 2080), stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. nr 18, poz. 172 ze zm.), po przeprowadzeniu - z urzędu - postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów –

uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę stosowaną przez Invest – Bank S.A. z siedzibą w Warszawie przy ul. Ostrobramskiej 77, polegającą na naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji poprzez:

nie informowanie – z naruszeniem art. 4 ust. 2 pkt 12 ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. nr 100, poz. 1081 ze zm.) – w „Umowie kredytu samochodowego", iż skutkiem uchybienia postanowieniom umowy, dotyczącym zasad i terminu spłaty kredytu, polegającego na powstaniu zadłużenia w spłacie kredytu, jest przekazanie informacji o tym zadłużeniu do Biura Informacji Kredytowej S.A., przy równoczesnym nie informowaniu konsumentów o istnieniu zadłużenia w spłacie, jeżeli nie przekracza ono kwoty 50 zł,

i nakazuje zaniechanie stosowania tej praktyki.

Uzasadnienie

Do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatury UOKiK w Krakowie (zwanego dalej „Prezesem Urzędu" lub „organem antymonopolowym") zgłosiła się konsumentka ze skargą na działanie Invest – Banku (zwanego dalej „Bankiem"). W roku 2003 uzyskała kredyt na zakup towarów i usług w Systemie Sprzedaży Ratalnej RTF Invest Kredyt S.A., który spłaciła w roku 2004. W czerwcu 2005 r. złożyła wniosek kredytowy w innym banku, który jednak rozpatrzono negatywnie z uwagi na informację z Biura Informacji Kredytowej S.A., iż ciąży na niej zadłużenie w wysokości ok. 16 zł, związane z odsetkami za nieterminowe wpłaty rat kredytu zaciągniętego w roku 2003 w Invest – Banku. Konsumentka zwróciła się do Invest – Banku o wyjaśnienie istnienia zadłużenia. Bank

przyznał, iż nie kieruje do swoich klientów informacji o zadłużeniu, jeżeli są to niewielkie kwoty, co miało miejsce w jej przypadku.

Prezes Urzędu przeprowadził postępowanie wyjaśniające w przedmiotowej sprawie a następnie, w dniu 12 października 2005 r. postanowieniem nr RKR-288/2005, zmienionym postanowieniem nr RKR-16/2006 z dnia 2 lutego 2006 r. (k. 81-83), wszczęte zostało - z urzędu - postępowanie w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów poprzez naruszenie przez Invest – Bank obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji w wyniku nie informowania – z naruszeniem art. 4 ust. 2 pkt 12 ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. nr 100, poz. 1081 ze zm.) – w „Umowie kredytu samochodowego", iż skutkiem uchybienia postanowieniom tej umowy, dotyczącym zasad i terminu spłaty kredytu, polegającego na powstaniu zadłużenia w spłacie kredytu jest przekazanie informacji o tym zadłużeniu do Biura Informacji Kredytowej S.A., przy równoczesnym nieinformowaniu konsumentów o istnieniu zadłużenia w spłacie, jeżeli nie przekracza ono kwoty 50 zł, co może stanowić naruszenia art. 23 a powołanej na wstępie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów - zwanej dalej „ustawą o ochronie (...)".

W toku postępowania wezwano Invest – Bank do udzielenia informacji i wyjaśnień, a nadto wezwano Biuro Informacji Kredytowej S.A. do udzielenia informacji niezbędnych do rozstrzygnięcia prowadzonej sprawy.

Invest – Bank odniósł się do zarzutu Prezesa Urzędu w następujący sposób:

W piśmie z dnia 25 października 2005 r. (k. 20-23) wskazał, że przekazywanie informacji do Biura Informacji Kredytowej (zwanego dalej „BIK") odbywa się zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz umową zawartą z BIK. Dane zgromadzone w BIK nie mają charakteru listy negatywnej, lecz stanowią kompletny zbiór informacji stanowiących tajemnicę bankową. Informacja o zadłużeniu, przekazana do BIK, nie naraża klienta na niemożność zawarcia innych umów kredytowych – jest tylko jednym z elementów analizy kredytowej oraz oceny ryzyka kredytowego i wiarygodności klienta.

Bank podniósł, iż klient ma świadomość naliczania odsetek za opóźnienie, gdyż w treści umów kredytowych zawarte jest postanowienie o naliczaniu odsetek za przeterminowane należności oraz jest podana wysokość tych odsetek. Ponadto, w sytuacji, gdy płatności rat kredytu odbywają się niezgodnie z harmonogramem spłat, Bank wysyła do kredytobiorcy monity przypominające o obowiązku zapłaty i o prawie do naliczania odsetek w zwiększonej wysokości. Jednocześnie klient jest uprawniony do uzyskania od Banku informacji, czy nie ciąży na nim jakieś zadłużenie.

Bank wyjaśnił również – w piśmie z dnia 21 grudnia 2005 r. (k. 72-74) - iż w monicie wysyłanym do klienta podana jest kwota naliczonych odsetek, do uiszczenia której Bank wzywa, co oznacza, iż klient otrzymuje pełną informację o swoich zaległościach w spłacie kredytu wraz z wysokością naliczonych odsetek. Bank podniósł ponownie, iż zapisy zawarte w umowie kredytowej, a i często wysyłane monity, wyraźnie dają klientowi do zrozumienia, że może ciążyć na nim obowiązek zapłaty odsetek za opóźnienie w spłacie, co wyklucza brak świadomości klienta o tym dodatkowym zadłużeniu.

Jednocześnie - piśmie z dnia 2 grudnia 2005 r. (k.50-52) - Bank przyznał, iż zgodnie z wewnętrzną instrukcją kwotą graniczną, do której nie podejmuje się działań upominawczych jest kwota zaległości do 50 zł, natomiast kwota graniczną, przy której nie podejmuje się działań windykacyjnych, jest kwota 250 zł.

W ocenie Banku brak monitorowania części zadłużeń o niewielkich kwotach i brak ich windykacji nie działa na szkodę klienta, nie jest działaniem bezprawnym, ani też nie narusza dobrych obyczajów. Tym bardziej, iż w różnych okresach - w drodze uchwały zarządu banku - podejmowane są decyzje o umorzeniu tego typu niewielkich kwot, o czym przekazywana jest informacja do BIK.

W ocenie Banku, uznanie jego działań za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów oznaczałoby przerzucenie na Bank skutków nienależytej realizacji umów przez klientów i usprawiedliwianie ich bierności w sytuacjach opóźnień w spłacie zobowiązań wobec banku.

Odnosząc się do zarzutu, iż powyższe zachowanie narusza przepis art. 4 ust. 2 pkt 12 ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim, Invest – Bank podtrzymał stanowisko wyrażone w cytowanych wyżej pismach, a także stwierdził, iż przepis ten nie nakłada na niego obowiązku informowania klienta o przekazywaniu danych do BIK (w tym o zadłużeniu w razie opóźnienia w spłacie kredytu), gdyż uprawnienie do tego wynika z upoważnienia ustawowego, a ponadto klient w umowach kredytowych jest informowany o tym uprawnieniu.

W wyniku przeprowadzonego postępowania organ antymonopolowy ustalił następujący stan faktyczny:

Biuro Informacji Kredytowej S.A. jest instytucją działającą na podstawie art. 105 ust. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe (Dz.U. z 2002 r. nr 72, poz. 665 ze zm.). Zgodnie z tym przepisem banki mogą, wspólnie z bankowymi izbami gospodarczymi, utworzyć instytucję do gromadzenia, przetwarzania i udostępniania bankom informacji, stanowiących tajemnicę bankową w zakresie, w jakim informacje te są potrzebne w związku z wykonywaniem czynności bankowych. Powołany przepis stanowi podstawę prawną do przetwarzania przez BIK danych o klientach banków. Ponadto, podstawą prawną do przetwarzania danych przez BIK jest ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2002 r. nr 101, poz. 926 ze zm). Do działalności BIK nie mają natomiast zastosowania przepisy ustawy z dnia 14 lutego 2003 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych (Dz. U. z 2003 r. nr 50, poz. 424 ze zm.).

BIK działa w oparciu o umowy zawierane z bankami (k. 37 – 47) oraz Regulamin zbierania i udostępniania informacji (k. 30 – 36). Na podstawie zawartych umów banki są zobowiązane do cyklicznego przekazywania do BIK informacji o klientach i ich rachunkach w formie tzw. wsadów informacyjnych, a BIK zobowiązany jest – w oparciu o otrzymane dane – udostępniać bankom Raporty BIK, wspomagające w wykonywaniu czynności bankowych, a zwłaszcza w podejmowaniu decyzji kredytowych.

Wsady informacyjne zawierają m.in. dane osobowe klientów, dane na temat kredytu, takie jak: data powstania, rodzaj kredytu, okres na jaki kredyt został udzielony, waluta kredytu, terminowość spłat. Informacje te dotyczą wszystkich rachunków kredytowych, jakie prowadzą banki, tj. tych, które spłacane są prawidłowo, jak i tych, gdzie występują opóźnienia lub brak spłaty.

BIK nie jest uprawniony do zmian lub modyfikacji informacji zawartych we wsadach informacyjnych. Sprostowanie lub zmiana informacji następuje wyłącznie z inicjatywy banku, który taką informację przekazał.

Informacje o swoich klientach i ich rachunkach przekazuje do BIK również Invest - Bank.

Stosowany przez ten Bank wzorzec umowy kredytu samochodowego nie informuje jednak konsumentów o tym fakcie w żadnym z jego zapisów. Jedynie w § 27 Regulaminu udzielania kredytów osobom fizycznym (zwanego dalej „Regulaminem"), stanowiącym załącznik do umowy, Bank informuje, iż (cyt.).: *„Bank jest uprawniony do przekazywania danych, w tym danych osobowych Kredytobiorcy, dłużników z tytułu zabezpieczenia Banku, innych osób powiązanych z kredytem do systemu Informacji Biura Informacji Kredytowej S.A. (BIK S.A.) oraz Centralnej Bazy Danych – Bankowy Rejestr prowadzony przez Związek Banków Polskich w Warszawie i udostępnianie ich na żądanie innych banków, na podstawie art. 105 ust. 1 i ust. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe"* (k.65).

Zgodnie z § 14 ust. 1 wzorca umowy kredytu, zawieranej przez Invest - Bank z konsumentami, w przypadku powstania zadłużenia w spłacie kredytu z powodu braku spłaty rat, spłaty rat w kwotach niższych niż określone w harmonogramie, Bank od dnia następnego po dniu zapadalności spłaty rat, do dnia zapłaty, nalicza odsetki w wysokości przewidzianej dla należności przeterminowanej.

Zgodnie z § 14 ust. 3 wzorca umowy, Bank wzywa Kredytobiorcę do zapłaty należności przeterminowanych wraz z odsetkami.

Par. 25 Regulaminu w części zatytułowanej „zadłużenia przeterminowane" stanowi, iż w przypadku powstania należności przeterminowanych Bank zalicza spłatę raty kredytu w następującej kolejności na:

- odsetki od najstarszej zaległej raty,
- kapitał najstarszej raty zaległej,
- odsetki od kolejnej raty zaległej,
- kapitał kolejnej zaległej raty,
- opłaty dodatkowe,
- odsetki karne od zadłużenia przeterminowanego.

Stosownie do par. 12 ust. 6 umowy kredytowej dniem zapłaty raty jest data wpływu raty na rachunek Banku.

W Invest – Banku obowiązuje wewnętrzna regulacja w postaci „Instrukcji monitorowania transakcji kredytowych zawieranych z klientami indywidualnymi w Invest - Bank" - zwanej dalej „Instrukcją". W § 6 Instrukcja stanowi, iż czynności monitorowania powinny być dokonywane w każdym przypadku, gdy wystąpił brak terminowej spłaty kredytu, przy czym procedurę tę rozpoczyna się, gdy wysokość zaległości w spłacie jest nie mniejsza niż 50 zł. Do czynności monitowania, zgodnie z tą Instrukcją, zalicza się m.in.: kontakt telefoniczny, wysłanie monitu, spotkanie z kredytobiorcą, zmiana warunków umowy kredytowej i wypowiedzenie tej umowy (k. 67).

Wobec powyższego - jak przyznał Invest-Bank w piśmie z dnia 22 lutego 2006 r. (k. 90-91) - w sytuacji, gdy kwota zaległości nie przekracza 50 zł (nawet, gdy jest to rata kapitałowo-odsetkowa kredytu) Bank nie podejmuje żadnych czynności, w szczególności nie wysyła do klientów żadnej korespondencji, nie telefonuje i nie wysyła sms-ów

Uwzględniając powyższe ustalenia, organ antymonopolowy zważył, co następuje:

Art. 23a ust. 1 zd. 1 ustawy o ochronie (…) stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Zgodnie z ust. 2 art. 23a, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479^{45} k.p.c., naruszenie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów.

Do stwierdzenia praktyki, określonej w art. 23a ust.1, konieczne jest zatem wykazanie, że spełnione zostały łącznie następujące przesłanki:

I. działanie przedsiębiorcy musi nosić znamiona bezprawności,

II. działanie powyższe musi naruszać zbiorowe interesy konsumentów.

Ad. I.

Pojęcie bezprawności nie jest pojęciem prawnie zdefiniowanym. Należy zatem przyjąć, zgodnie z jego literalnym brzmieniem, że „działanie bezprawne" to zachowanie sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych.

W ocenianym stanie faktycznym sprawy należy rozważyć, czy nosi znamiona bezprawności działanie Banku polegające na nie informowaniu klientów, iż skutkiem uchybienia postanowieniom umowy kredytowej, dotyczącym zasad i terminu spłaty kredytu, polegającego na powstaniu zadłużenia w spłacie kredytu jest przekazanie informacji o tym zadłużeniu do BIK, przy równoczesnym nie informowaniu klientów o stanie zadłużenia w spłacie, jeżeli nie przekracza ono kwoty 50 zł.

Art. 4 ust. 2 pkt 12 ustawy o kredycie konsumenckim stanowi, iż umowa o kredyt konsumencki powinna zawierać informacje o skutkach uchybienia postanowieniom dotyczącym zasad i terminu spłaty kredytu.

Powyższy przepis nie precyzuje jakie skutki uchybienia postanowieniom umowy powinny być w niej określone. Rozważając to zagadnienie, należy mieć na względzie, iż celem ustawy o kredycie konsumenckim, jest ochrona konsumenta, a sama ustawa bardzo szczegółowo reguluje obowiązki przedsiębiorcy w zakresie zawierania umów o kredyt konsumencki. Należy więc przyjąć, iż w myśl przepisu art. 4 ust. 2 pk 12 tej ustawy, umowa powinna określać wszystkie skutki, z którymi łączy się uchybienie postanowieniom dotyczącym zasad i terminu spłaty kredytu. Zatem umowa powinna informować o wszystkich konsekwencjach, z jakimi powinien liczyć się kredytobiorca (konsument) w przypadku:

- opóźnień w spłacie rat kredytowych,
- braku spłat rat kredytu,
- spłacie rat kredytu w wysokości mniejszej niż wymagana.

W ocenianym stanie faktycznym jedną z konsekwencji uchybienie postanowieniom dotyczącym zasad i terminu spłaty kredytu jest przekazanie informacji o tym uchybieniu do BIK.

Organ antymonopolowy przyznaje, iż Bank realizuje ciążący na nim obowiązek w postaci przesyłania do BIK „wsadów informacyjnych" i działa w tej mierze zgodnie z przepisem art. 105 ust. 4 Prawa bankowego. Przekazywane do BIK informacje, to wszystkie dane o rachunkach bankowych i ich klientach. Nie są to zatem wyłącznie informacje negatywne. Organ antymonopolowy nie twierdzi zatem, iż bezprawne i naruszające zbiorowe interesy konsumentów jest samo przekazywanie informacji do BIK. Informacje te są przekazywanie niezależnie od tego, czy są to informacje pozytywne czy negatywne. Jednak w przypadku gdy konsument uchybił postanowieniom umowy dotyczącym zasad i terminu spłaty kredytu, do BIK trafia informacja negatywna, której istnienie w zasobach BIK może powodować ujemne konsekwencje dla kredytobiorców, w postaci trudności z uzyskaniem kolejnego kredytu w innym banku.

Przekazanie do BIK informacji negatywnej jest niewątpliwie jednym ze skutków uchybienia postanowieniom umowy, o których konsument winien zostać przez Bank poinformowany.

Tymczasem Bank takiej informacji konsumentowi nie przekazuje. Jak ustalono, wzorzec umowy kredytowej w ogóle nie zawiera żadnej informacji o przekazywaniu przez Bank jakichkolwiek informacji do BIK. Z kolei - stanowiący załącznik do tej umowy - Regulaminu udzielania kredytów osobom fizycznym zawiera bardzo ogólną informację, iż „*Bank jest uprawniony do przekazywania danych, w tym danych osobowych Kredytobiorcy, dłużników z tytułu zabezpieczenia Banku, innych osób powiązanych z kredytem do systemu Informacji Biura Informacji Kredytowej S.A. ...".*

Na podstawie takiej informacji konsument uzyskuje jedynie pewność, iż do BIK przekazane zostaną przez Invest-Bank jego dane osobowe, oraz dane osobowe innych osób (dłużników z tytułu zabezpieczenia Banku, osób powiązanych z kredytem).

Należy uznać za bezsporne, gdyż wynika to z literalnego brzmienia cytowanego wyżej § 27 Regulaminu, że informacja ta nie dostarcza konsumentowi wiedzy o tym, iż do BIK poza jego danymi osobowymi, trafiają informacje na temat terminowości spłaty kredytu i stanu zadłużenia.

Sąd Apelacyjny w Warszawie, w uzasadnieniu wyroku dnia 2.12.2005 r. (sygn. akt VI ACa 760/05) podniósł, iż bank jest zobowiązany do wyczerpującego informowania w umowie o skutkach uchybienia postanowieniom umowy, nawet tych, które są dla niego oczywiste. Intencją regulacji zawartych w ustawie o kredycie konsumenckim jest niewątpliwie nałożenie na przedsiębiorcę obowiązku dostarczenia konsumentowi pewnego zasobu informacji – bezpośrednio w dokumencie umowy - aby jego ewentualne poszukiwania zostały ograniczone do niezbędnego minimum.

W innym wyroku Sąd Apelacyjny uznał także, że *„w sytuacji ogólnej niskiej świadomości prawnej społeczeństwa"*, przeciętny konsument niekoniecznie wie jakie prawa mu przysługują i potrafi z nich korzystać. Oceniając wzorzec umowy stosowanej przez towarzystwo ubezpieczeniowe, Sąd ten wyraził pogląd, iż przeciętny konsument nie musi ani znać przepisów kodeksu cywilnego, które dostarczyłby mu wiedzy na temat skuteczności oświadczenia woli, ani posiadać świadomości, iż przysługuje mu prawo zwrotu nienależnie pobranych składek (wyrok z dnia 2 grudnia 2005 r. - sygn. akt VI ACa 600/05)

Przechodząc na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, iż to, że BIK gromadzi wszelkie informacje o klientach Banku, tj. nie tylko ich dane osobowe, ale również dotyczące

udzielonym im kredytów, jak: data powstania, rodzaj kredytu, okres na jaki kredyt został udzielony, waluta kredytu, terminowość spłat, może wydawać się oczywiste dla Banku, tj. profesjonalnego uczestnika rynku. Jednak takiej wiedzy nie posiada konsument. Co więcej konsument nie musi nawet wiedzieć, iż taka instytucja w ogóle istnieje i jaki jest zakres jej działalności.

Tak scharakteryzowany konsument (kredytobiorca) będzie z pewnością odbierał wyłącznie te informacje, które przekaże mu Bank w umowie kredytowej.

Zatem - uwzględniając zakres informacji przekazanych przez Invest - Bank - konsument nie wie, iż wszystkie informacje na temat historii kredytu trafiają do BIK. W szczególności nie wie, że do BIK trafiają informacje negatywne - mogące mieć wpływ na skuteczność ubiegania się o kredyt w innym banku - o uchybieniu postanowieniom umowy dotyczącym zasad i terminu spłaty kredytu udzielonego przez Invest-Bank, w postaci zadłużenia w spłacie kredytu.

W ocenie Prezesa Urzędu nie uwzględnienie powyższej informacji zarówno we wzorcu umowy kredytowej jak i w stanowiącym załącznik do niej Regulaminie stanowi naruszenie art. 4 ust. 2 pkt 12 ustawy o kredycie konsumenckim.

Kontynuując ocenę zachowania Invet-Bank, określonego w postanowieniu o wszczęciu postępowania, pod kątem bezprawności, tj. spełnienia pierwszej przesłanki z art. 23a ustawy o ochronie (...) należy podnieść, iż przepis ust. 2 tegoż artykułu do praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zalicza naruszenie przez przedsiębiorcę obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji.

Prawo do rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji jest fundamentalnym prawem każdego konsumenta. Profesjonalista – a takim jest bez wątpienia Bank – ma obowiązek poinformować konsumenta, będącego z zasady słabszą stroną stosunku prawnego, o istotnych elementach umowy. Powinno się to odbywać w sposób prawdziwy, rzeczowy i na tyle wyczerpujący, na ile jest to możliwe w istniejących warunkach. Przy czym obowiązek takiego informowania obejmuje wszystkie etapy stosunku prawnego, od faza przedkontraktowej, poprzez stadium realizacji umowy, czy wreszcie również proces dochodzenia roszczeń z tytuły niewykonania lub nienależytego wykonania umowy. Jest to fundamentalną cechą prawa umów i wypływa z obowiązku lojalnego kontraktowania (por.: E. Łętowska w: *„Prawo umów konsumenckich”*, Warszawa 2002, str. 215 i nast.).

W stanie faktycznym niniejszej sprawy, konsument nie tylko nie jest informowany przez Bank o przekazywaniu do BIK informacji o ewentualnym uchybieniu postanowieniom umowy, o czym była mowa wyżej, lecz również nie jest informowany o samym zaistnieniu tego zadłużenia. Zgodnie bowiem z wewnętrznymi procedurami, Bank nie podejmuje żadnych działań monitujących, tj. wzywających kredytobiorcę do zapłaty, jeżeli kwota zaległości nie przekracza 50 zł.

Można podzielić stanowisko Banku, który - jako wierzyciel - może decydować o tym, czy będzie dochodził realizacji zobowiązania przez swojego dłużnika, czy też tego zaniecha. Skoro jednak - w § 14 ust. 3 wzorca umowy kredytu - Bank informuje konsumenta i przyjmuje na siebie zobowiązanie, iż w przypadku powstania zadłużenia w spłacie kredytu, wezwie go do zapłaty tych należności wraz z odsetkami, to zaniechanie takiego wezwania, gdy kwota zaległości nie przekracza 50 zł, czyni informację zawartą w § 14 ust. 3 umowy nieprawdziwą i wprowadzającą w błąd.

Działaniem tym Invest-Bank narusza wprost przepis art. 23a ust. 2 ustawy o ochronie (...), nakładający na przedsiębiorców obowiązek udzielania konsumentom prawdziwej, rzetelnej i pełniej informacji.

Powyższe postanowienie wzorca umowy powoduje bowiem u kredytobiorcy przekonanie, iż w przypadku powstania jakichkolwiek zadłużeń, zostanie wezwany do ich zapłaty. I skoro takiego wezwania nie ma, w sytuacji, gdy Bank zgodnie ze swymi wewnętrznymi procedurami nie monituje zadłużeń do kwoty 50 zł, u konsumenta powstaje mylne przekonanie, iż nie uchybił postanowieniom umowy dotyczącym zasad i terminu spłaty kredytu,

Nie bez znaczenia w tym miejscu mają cytowane w opisie stanu faktycznego postanowienia par. 25 Regulaminu, w świetle których w przypadku powstania należności przeterminowanych Bank zalicza spłatę raty kredytu w odpowiedniej kolejności - od odsetek od najstarszej zaległej raty poczynając, na odsetkach karnych od zadłużenia przeterminowanego kończąc.

Przy zastosowaniu powyższych uregulowań, uwzględniając dodatkowo, iż dniem zapłaty raty jest data wpływu raty na rachunek Banku (par. 12 ust. 6 umowy kredytowej), należnością przeterminowaną, której jednak - pomimo zapisu zawartego w par. 14 ust. 1 i 3 umowy - Bank nie dochodzi i nie wzywa do jej uregulowania, będzie również część wpłaconej przez konsumenta - w określonych w harmonogramie terminie i wysokości - kolejnej raty kredytu, która jednak zaliczona zostanie na poczet odsetek z tytułu opóźnienia w spłacie poprzedniej raty, gdyż ta została zaksięgowana na koncie Banku po dacie określonej w harmonogramie.

Taka należność - która w ostateczności, jako niewielka, zostanie przez Bank umorzona - może pozostawać w zasobach BIK jako przeterminowana do końca obowiązywania umowy kredytowej, a także po jej rozwiązaniu, a konsument, który jedynie raz opóźnił się ze spłatą raty kredytu, może nie wiedzieć o istnieniu zadłużenia, gdyż nie ma wiedzy i wpływu na to, czy jego należność wpłynie na konto Banku przed, czy po dacie wynikającej z harmonogramu.

W tym stanie rzeczy nie można podzielić argumentacji Banku, iż uznanie jego działań za naruszające zbiorowe interesy konsumentów oznacza w praktyce przerzucenie na Bank skutków nienależytej realizacji umów przez klientów i usprawiedliwienie ich bierności w sytuacji opóźnień w spłacie zobowiązań.

Za bierne można by uznać jedynie zachowanie takiego konsumenta, który pomimo wezwania do uregulowania należności, nie reaguje na nie. W ocenianym stanie faktycznym Bank - pomimo przyjętego na siebie zobowiązania (par. 14 ust. 3 umowy) - takiego wezwania jednak nie wystosowuje.

Jak ustalono i wywiedziono wyżej, konsument zawierający umowę kredytową z Invest-Bankiem nie tylko - wbrew obowiązkom wynikającym z art. 4 ust. 2 pkt 12 ustawy o kredycie konsumenckim - nie otrzymuje w tej umowie informacji, iż skutkiem uchybienia warunków umowy kredytowej, w postaci powstania zadłużenia w spłacie kredytu, będzie przekazanie informacji o tym uchybieniu do BIK, ale również zostaje wprowadzony w błąd, iż do uregulowania tego zadłużenia zostanie wezwany, w sytuacji gdy przy kwotach zadłużenia do 50 zł - Bank takich wezwań nie praktykuje.

Reasumując - w ocenie Prezesa Urzędu - Invest-Bank - w celu dopełnienia obowiązków wynikających z art. 4 ust. 2 pkt 12 ustawy o kredycie konsumenckim, powinien informować konsumenta w umowie, iż w skutek uchybienia postanowieniom dotyczącym zasad i terminu spłaty kredytu, informacja o istniejącym zadłużeniu znajdzie się w zasobach

BIK, natomiast aby dopełnić ustawowego obowiązku wynikającego z art. 23a ust. 2 ustawy o ochronie (...) winien informować w umowie, iż par. 14 ust. 3 tej umowy nie ma zastosowania do zadłużenia w spłacie nie przekraczającego 50 zł, jeżeli Bank taką praktykę stosuje.

Uwzględniając powyższe Prezes Urzędu uznał, iż pierwsza przesłanka, dotycząca bezprawności działań Invest-Banku, w tym przypadku naruszenia przepisu art. 4 ust. 2 pkt 12 ustawy o kredycie konsumenckim oraz art. 23 a ust. 2 ustawy o ochronie (...) – została spełniona.

Ad. II.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie definiuje pojęcia zbiorowego interesu konsumentów, stwierdzając jedynie w treści art. 23a ust. 1 zd. 2, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. W świetle art. 1 ust. 1 ustawy należy przyjąć, że ze zbiorowymi interesami konsumentów mamy do czynienia wówczas, gdy działania przedsiębiorcy są powszechne i mogą dotknąć każdego potencjalnego konsumenta – będącego kontrahentem przedsiębiorcy.

Stanowisko to potwierdzone zostało również w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 września 2003 r. (sygn. akt: I CKN 504/01) stwierdził, iż: *„nie jest zasadne uznawanie, że postępowanie z tytułu naruszenia ustawy antymonopolowej można wszczynać tylko wtedy, gdy zagrożone są interesy wielu odbiorców, a nie jest to możliwe w sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest tylko jeden konsument. Wydawane orzeczenie ma bowiem wymiar znacznie szerszy, pełni także funkcję prewencyjną, służy bowiem ochronie także nieograniczonej liczby potencjalnych konsumentów”*.

Zgodnie z art. 22^1 Kodeksu cywilnego, za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą i zawodową.

Oceniane w niniejszej decyzji działania Invest – Banku odnoszą się do wszystkich jego aktualnych oraz przyszłych kredytobiorców zawierających umowę kredytową do celów niezwiązanych bezpośrednio z ich działalnością gospodarczą i zawodową, a zatem dotyczą zbiorowych interesów konsumentów.

Brak dostatecznej informacji w umowie kredytowej o wszystkich skutkach uchybienia jej postanowieniom, będzie oddziaływać na wszystkich konsumentów zawierających taką umowę z Bankiem. Również do wszystkich konsumentów (kredytobiorców) dociera nieprawdziwa informacja zawarta w § 14 ust. 3 umowy, iż w przypadku powstania zadłużenia w spłacie kredytu, Bank wezwie ich do zapłaty tych należności wraz z odsetkami.

Działania te stanowią naruszenie podstawowego prawa konsumenta, jakim jest prawo do rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji. Pozbawienie tego prawa jest jedną z zakazanych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 23a ust. 2 ustawy o ochronie (…)

Mając powyższe na uwadze organ antymonopolowy uznał, że zostały spełnione wszystkie przesłanki niezbędne do zakwalifikowania działań Invest – Banku jako praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, określonej w art. 23a ustawy o ochronie (...) i orzekła jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie (...), w związku z art. 479^{28} § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji służy odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatura w Krakowie, 31-011 Kraków, pl. Szczepański 5, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia.

Z up. Prezesa Urzędu
Ochrony Konkurencji i Konsumentów